Allah’ın Ahkâmı İle Hükmetmeyenlerin Durumu

ALLAH’IN AHKÂMI İLE HÜKMETMEYENLERİN DURUMU

Sonra Allah, bu kesin burhanın peşisıra, şiddetli va’îdini getirerek,

“Kim Allah’ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin tâ kendileridir” (Maide 44)buyurmuştur.

Bu ifâde ile ilgili iki mesele vardır: [1]

Birinci Mesele

Bu ifadeden maksad, zina eden evli kimsenin cezası ile ilgili ilahî hükmü değiştirme konusunda yahudıleri tehdîd etmektir. Bu, “O yahudiler, Allah’ın Tevrat’taki açık hükmünü inkâr edip, bunun farz olmadığını söyleyince, mutlak olarak kâfir olmuş ve böylece de, ne Hz. Musa (a.s) ile Tevrat’a, ne de Hz. Muhammed (s.a.s) ile Kur’ân’a iman eden kimse vasfına müstehak olamamışlardır” [2]demektir.

İkinci Mesele

Haricîler, “Allah’a isyan eden, (yani günah işleyen) herkes kâfirdir” derken, âlimlerin ekserisi durumun böyle olmadığını söylemişlerdir. Haricîler, bu âyeti görüşlerine delil getirerek, “Bu, Allah’ın indirdiği hükümden başka bir hükümle hükmeden herkesin kâfir olduğu hususunda bir nasstır. Günah işleyen herkes, Allah’ın indirdiğinden başka bir hükümle hükmetmiş olur ve binaenaleyh kâfir olması gerekir” demişlerdir.

Kelamcılar ve müfessirler, Hâricilerin ortaya attığı bu şüpheye, şu şekilde birtakım cevaplar vermişlerdir:

1) Bu âyet, yahudiler hakkında nazil olmuştur. Binaenaleyh bu sadece onlarla ilgilidir. Bu görüş zayıftır. Çünkü, sebeb-i nüzulün hususîliğine değil, lâfzın (sözün) umûmî manasına itibar edilir. Bu görüşte olanların bir kısmı, Haricîlerin şüphesini reddetmeye çatışarak şöyle demişlerdir: “Bu ifâdeden maksad, “Daha önce bahsedilen o kimselerden, Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler var ya, işte kâfirler onlardır” manasıdır.” Bu görüş de zayıftır. Çünkü Hak Teâlâ’nın, “Kim Allah’ın indirdiğiyle hükmetmezse…” buyruğu şart sadedinde j* (Kim) edatı getirilmiş olan bir sözdür.

Dolayısıyla bu, umûmî manadadır. Halbuki, bundan murad daha Önce bahsedilenlerden, Allah’ın hükümleri ile hükmetmeyenler olduğunu söyleyen kimsenin görüşü, âyetin manasına bir ilave olur ki bu caiz değildir.

2) Ata, bunun esas küfürden daha hafif bir küfür olduğunu; Tavus ise, bunun Allah’ı ve âhireti inkâr etme gibi, insanı İslam ümmeti dışına çıkaran bir küfür olmadığını söylemiştir. Buna göre sanki onlar âyeti, dini inkâr etmek manasına değil, nimeti inkâr etmek, nankörlük manasına hamletmişlerdir ki, bu da zayıftır. Çünkü “küfür” lafzı, (mukayyet değil) mutlak olarak

zikredildiğinde, dini inkâr manasına hamledilir.

3) İbnu’l-Enbarî şöyle demektedir: “Mananın, kim Allah’ın indirdiğiyle hükmetmezse, kâfirlerin fiillerine benzeyen bir fiil işlemiş ve bundan dolayı da kâfirlere benzemiştir” şeklinde olması da caizdir.” Bu görüş de zayıftır. Zira bu, âyetin zahirini terketm ektir.

4) Abdu’l-Aziz İbn Yahya el-Kinanî şöyle demiştir: “Cenâb-ı Hakk’ın, “Allah’ın indirdiğiyle” sözü umûm bir ifadedir. Binaenaleyh, ifadesinin manası “kim, Allah’ın indirdiği bütün hususlarda, Allah’ın hükmünün zıddını yaparsa, işte onlar kâfirdirler” şeklinde olur. Binaenaleyh bu gerçektir. Çünkü kâfir, Allah’ın indirdiği her hususta, Allah’ın hükmünün zıddını yapan kimsedir. Ama, fasık olan kimseye gelince o, hepsinde değil de, bir kısmında Allah’ın hükmünün zıddıyla amel eder ki, bu, amel cihetiyledir. Ama fasık, itikâd ve ikrar itibariyle, Allah’ın hükmüne muvafıktır…” Bu da zayıftır; çünkü şayet bu âyet, Allah’ın indirdiği herşey hususunda, Allah’ın hükmüne muhalefet eden kimselere tahsis edilmiş bir vaîd olsaydı, bu tehdit, sadece “recm” hususunda Allah’ın hükmüne muhalefet eden yahudilere şamil olmazdı. Halbuki müfessirler bu tehdidin, “recm” meselesinde, Allah’ın hükmüne muhalefetleri sebebiyle, yahudileri de içine aldığı hususunda ittifak etmişlerdir. Böylece bu İttifak, verilen bu cevabın da sakıt ve geçersiz olduğuna delâlet eder.

5) İkrime şöyle demektedir: “Hak Teâlâ’nın, “Kim Allah’ın İndirdiğiyle hükmetmezse…” ifadesi, hem kalbi, hem de lisanıyla inkâr edenleri içine almaktadır. Kalbiyle onun Allah’ın hükmü olduğunu bilip, sonra da lisanıyla onun Allah’ın hükmü olduğunu ikrar edip de, buna zıt olan şeyleri yapan kimseye gelince, o da Allah’ın indirdiğiyle hükmetmiş; ama onu bilfiil yapmamış olur. Binaenaleyh, böyle bir kimsenin bu âyetin hükmüne dahil olması gerekmez…” İşte, sahîh olan cevap budur. Allah en iyi bilendir.[3]

---

[1] Fahruddin Er-Râzi, Tefsir-i Kebir Mefâtihu’l-Gayb, Akçağ Yayınları: 9/86
[2] Fahruddin Er-Râzi, Tefsir-i Kebir Mefâtihu’l-Gayb, Akçağ Yayınları: 9/86
[3] Fahruddin Er-Râzi, Tefsir-i Kebir Mefâtihu’l-Gayb, Akçağ Yayınları: 9/86-87